

פרשת 'שלח לך' // בין התופעה לתודעה.

שני אנשים מסתכלים בחור של מנעול, ובאותו חור, אחד רואה שמים כחולים ואילו השני רואה בוץ.

מהווי ידוע, שחוויותינו של האדם מתעצבים באמצעות האירועים השונים שהאדם נתקל בהם בחייו. יתר על כן, אף תודעתו. ברם, דומה שישנו קושי לא מבוטל, להגדיר את מהותם של האירועים הללו.

כאשר מתרחש משהו במציאות, בקיום של האדם, האם ישנה מציאות אובייקטיבית? מהות כל שהוא של התופעה? או שהתופעה היא עניין של פרשנות מצד התודעה? לאמור, הכל זה עניין של ההסתכלות על החיים. התופעה זה מצב נתון הפרשנות לתופעה היא אישית. בקיצור, האם היש (הקיים) הוא עצמאי לחיוב ולרע או שהכל תלוי בפרספקטיבה, איך האדם מנתח את הקיים. שאלתי אינה מבקשת להוביל לתשובה חד משמעית, אמנם, היא מבקשת לעורר לעצם הבעיה. דוגמא טובה לבעיה המבקש אני לעורר, היא למשל, במקרה שאנו מתבקשים לנתח אירוע המתרחש רחוק מאיתנו. ניראה שנקל יהיה לשפוט ולהכריע לכאן או לכאן. או לבצע דמוניזציה או מנגד להפגין סימפטיה. ברם כשמסתכלים מקרוב מתברר איפה שמהמציאות היא מורכבת, סבוכה, ורגישה מאוד. או לחילופין כאשר טוענים ש"החיים קשים" למה הכוונה? אגב בפילוסופיה ישנה דיסציפלינה המכונה פנומנולוגיה החוקרת כיצד התופעות נתפסות בתודעה שלנו. למשל במקום להתייחס לנחש כנתון הקיים בעולם אנו מתייחסים אל הנחש אל אופן ההתנסות שלנו.

מתוך כך, דומה להערכתני, שתורף הוויכוח בין המרגלים נעוץ בהבנת משה רבינו. משה מצווה את המרגלים כך: "וראיתם את הארץ מה הוא" (במדבר יג, יח). מה הייתה כוונתו? האם לראות את ה"יש" התופעה או להצליח לראות דרך התודעה? לכאורה, ממפשט הכתוב נתקשה במתן תשובה בכוונת משה רבנו במילים 'וראיתם את הארץ'! לכן, קבוצה אחת רואה בארץ ישראל כ'ארץ אכלת יושביה היא' ומצדדת בעמדה שאין לעלות לארץ ישראל. לעומת הקבוצה השנייה הרואה בארץ ישראל 'כארץ זבת חלב ודבש' ולכן מצדדת בעמדה ש'עלה נעלה וירשנו אותה כי יכול נוכל לה'. כאמור נראה שתורף המחלוקת הוא מה קיים ומה אנו מצליחים לראות מהקיים? בעיניים אנושיות קשה להכריע. אבל דומה שמתוך העונש החמור שניתן לעם על חטא זה, לאמור, העובדה שההשגחה צידדה דווקא את העמדה של הצד שדרש לראות בארץ ישראל כארץ זבת חלק ודבש. מחנכת אותנו שהמציאות היא דבר נתון העולם, הוא אדיש לערכים לאמונה לתקווה. הקיים נכון למראית עין חיצונית בלבד. אין חיים קשים יש איך אתה לוקח את החיים.

אגב מעניין, בהקשר זה לציין את העובדה שפרשה שרובה עוסקת בחטא המרגלים, מסיימת פרשת ציצית. "ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם אשר אתם זונים אחריהם". התורה מדגישה את חשיבות ההליכה אחרי ה' באופן מלא ומצווה להישמר מלתור אחרי העיניים. דומה שהמפתח להבנת הפרשה טמון במילה "לתור". כיצד עלינו להתייחס אל העולם שאנו חיים בתוכו? יש לאמץ גישה של התבוננות, מבט מעמיק יותר. לתור הוא להסתכל אל המציאות בפרספקטיבה של היש' הקיים'. העולם בדומה לציצית דורש התבוננות. כדברי התלמוד ש"התכלת (של הציצית) דומה לים וים דומה לרקיע ורקיע לכסא הכבוד" (מנחות מג:). בתכלת מזכירה לנו את השמיים ואת "היושב שם". אם מה משותף לשמים ולים? שניהם בצבע כחול- תכלת. מרחוק בלבד. המים שקופים, רק מרחוק הם נראים כתכלת, כך גם הרקיע. ישנה תופעה וישנה תודעה התורה מחנכת אותנו לראות את המציאות דרך התודעה.

שבת שלום

שרון שלום
רב קהילת קדושי ישראל